

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г. С. КОСТЮКА
Лабораторія організаційної та соціальної психології
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психології
УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ПСИХОЛОГІВ
ТА ПСИХОЛОГІВ ПРАЦІ
ЦЕНТР ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

ОРГАНІЗАЦІЙНА ТА ЕКОНОМІЧНА ПСИХОЛОГІЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

**Тези доповідей
XIII Міжнародної науково-практичної конференції
з організаційної та економічної психології**

(Київ, 12–13 квітня 2018 року)

*За науковою редакцією С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки,
М.С. Корольчука*

Київ 2018

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

УДК 159.9(477)

О-64

Рецензенти:

Грись Антоніна Михайлівна, доктор психологічних наук, професор,
завідувачка лабораторії психології соціально дезадаптованих неповнолітніх
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України;

Коваленко Алла Борисівна, доктор психологічних наук, професор,
завідувачка кафедри соціальної психології Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Рекомендовано до друку

*на засіданні вченої ради Інституту психології імені Г. С. Костюка
НАПН України (протокол № 4 від 29 березня 2018 р.)*

О-64 **Організаційна та економічна психологія в Україні: сучасні проблеми та перспективи розвитку : тези доп. XIII Міжнар. наук.-практ. конф. з організаційної та економічної психології (12–13 квітня 2018 року, м. Київ) / наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, М.С. Корольчука. – Київ, 2018. – 164 с.**
ISBN 978-966-629-858-7

Тези доповідей XIII Міжнародної науково-практичної конференції з організаційної та економічної психології присвячені найбільш актуальним проблемам та напрямам розвитку організаційної та економічної психології, які розробляються науковцями та практиками з різних регіонів України та зарубіжними фахівцями.

Тези розраховані на аспірантів, науковців, викладачів вищої школи та системи післядипломної освіти, менеджерів та персонал організацій, організаційних та економічних психологів, усіх, хто цікавиться сучасним станом розвитку організаційної та економічної психології.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

УДК 159.9(477)

Редакційна колегія: С. Д. Максименко, академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор; Л. М. Карамушка, член-кор. НАПН України, доктор психологічних наук, професор; М. С. Корольчук, доктор психологічних наук, професор (наукові редактори); О. В. Креденцер, кандидат психологічних наук, доцент; К. В. Терещенко, кандидат психологічних наук; В. М. Корольчук, доктор психологічних наук, професор; В. М. Івкін, кандидат психологічних наук, доцент; С. М. Миронець, кандидат психологічних наук, доцент; В. І. Лагодзінська, кандидат психологічних наук; О. С. Ковальчук.

ISBN 978-966-629-858-7

© Лабораторія організаційної та соціальної психології
Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН
України, 2018

© Київський національний торговельно-економічний
університет, 2018

© Українська Асоціація організаційних психологів та
психологів праці

ЗМІСТ

Частина I ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Передмова	3
-----------------	---

Розділ 1. Психологічні основи управління змінами та організаційного розвитку

<i>Кононенко С.А.</i> Ціннісна сумісність як чинник успішності інтервенції організаційного розвитку.....	6
--	---

<i>Лагодзінська В.І.</i> Організаційні чинники розвитку креативного потенціалу освітніх організацій	7
---	---

<i>Поплавська А.П.</i> Психологічний аналіз сутності поняття змін на промислових підприємствах	8
--	---

<i>Соломка А.В.</i> Психологія управління змінами та організаційним розвитком у сфері державного управління	9
---	---

<i>Толков О.С.</i> Психологічна готовність майбутніх учителів до професійного саморозвитку в умовах змін.....	11
---	----

Розділ 2. Психологічні детермінанти розвитку організаційної культури

<i>Апішева А.Ші.</i> Програма розвитку організаційної культури кафедри вищого навчального закладу.....	13
--	----

<i>Баранова В.А.</i> Тренінг психологічної підготовки педагогічних працівників до розвитку організаційної культури позашкільних навчальних закладів	14
---	----

<i>Баранюк Н.І.</i> Кореляційний зв'язок між чинниками мезорівня та типами організаційної культури правоохоронних органів	16
---	----

<i>Сторож О.В.</i> Творча соціалізація як детермінанта розвитку організаційної культури.....	17
--	----

Розділ 3. Психологічні особливості формування соціально-психологічного клімату в організації

<i>Пастух Л.В.</i> Роль керівників у формуванні психологічного клімату в педагогічних колективах загальноосвітніх навчальних закладів в умовах реформування освіти	19
--	----

<i>Щіпановська О.Р.</i> Структура соціально-психологічного клімату підприємства та форми його прояву	20
--	----

Розділ 4. Психологічні умови формування відданості персоналу організації

<i>Романова О.В.</i> Методики для дослідження феномену відданості в персоналу медичних закладів.....	22
<i>Самойленко Д.О., Лебедєва Н.Г.</i> Дослідження зв'язку типу організаційної культури і відданості організації.....	23

Розділ 5. Психологічні особливості управлінської діяльності менеджерів організації

<i>Величко Ю.С.</i> Організаційно-психологічні чинники вибору копінг-стратегій керівниками закладів середньої освіти	25
<i>Горовая В.М.</i> Психологічний портрет ефективного керівника.....	26
<i>Діденко М.С.</i> Психологічні особливості розвитку професійно значущих якостей майбутніх менеджерів організації	28
<i>Клибанівська Т.М.</i> Гендерні особливості жінки-керівника	29
<i>Клочко А.О.</i> Емоційний інтелект як чинник розвитку інноваційних стилів управління менеджера в освітній організації.....	30
<i>Птуха І.С.</i> Вимоги до професійно важливих якостей та психологічної готовності до діяльності менеджерів міжнародних торговельних організацій	31

Розділ 6. Психологія лідерства в організації

<i>Гуменюк О.Г.</i> Теоретичний аналіз функцій лідерства в організаціях системи державного управління.....	33
<i>Гура Т.В.</i> Лідерський потенціал інженера-керівника як психологічна детермінанта успішного розвитку організаційної культури підприємства	34
<i>Лагодзінський В.В.</i> Основні напрями досліджень крос-культурних особливостей лідерства у підприємстві	35

Розділ 7. Психологічні проблеми відбору, адаптації та мобільності персоналу в організації

<i>Грубі Т.В.</i> Чинники розвитку професійної автономності науково-педагогічного персоналу вищої школи	37
<i>Корольчук М.С., Корольчук В.М.</i> Психологічні особливості адаптації іноземних студентів до освітнього середовища	38
<i>Москальов М.В.</i> Психологічні особливості орієнтирів для молодих педагогів при входженні в освітню організацію в умовах реалізації концепції Нової української школи	39

Розділ 7

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВІДБОРУ, АДАПТАЦІЇ ТА МОБІЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ В ОРГАНІЗАЦІЇ

ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ АВТОНОМНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Т.В. Грубі

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Актуальність дослідження проблеми професійної автономності викладача закладу вищої школи (ЗВО) полягає в переході до нової моделі вищої освіти, яка заснована на індивідуалізації, диверсифікації та інтенсифікації навчального процесу. До викладача пред'являються нові вимоги, зростає його рольова активність.

Отже, **метою дослідження** є визначення чинників розвитку професійної автономності науково-педагогічного персоналу вищої школи.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Аналіз наукової літератури дає можливість стверджувати, що науковці по-різному трактують професійну автономність викладача ЗВО: «свобода і/або відповідальність за здійснюваний вибір у сфері професійної діяльності», «можливість керувати власною професійною діяльністю», «здатність взяти на себе управління власною педагогічною діяльністю за допомогою планування, здійснення вибору та прийняття відповідальних рішень» тощо.

Чинники розвитку професійної автономності науково-педагогічного персоналу вищої школи умовно можна розділити на три рівні: мікрорівень, мезорівень, макрорівень.

До чинників **мікрорівня** відносимо *індивідуальні особливості науково-педагогічного працівника ЗВО* (активність; самостійність; незалежність; впевненість у власних судженнях та діях; відстоювання власної професійної думки/позиції; оцінювання себе за власними високими критеріями та ін.).

До чинників **мезорівня** відносимо *організаційні чинники*, які сприяють творчій активності, взаємодії, професійному саморозвитку та автономності науково-педагогічного працівника ЗВО. Ці чинники умовно можна розділити на декілька груп:

- *гнучкість графіку роботи* (можливість впливати на швидкість вичитки навчального курсу; планувати професійне навантаження протягом тижня, семестру; самостійно визначати терміни виконання професійних завдань; підлаштовувати графік роботи під особисті потреби та ін.);

- *участь у прийнятті рішень, що стосуються професійної діяльності* (можливість самостійно приймати рішення, які безпосередньо стосуються професійної діяльності у ЗВО; впливати на ухвалення рішень на рівні кафедри (структурного підрозділу); впливати на ухвалення рішень, які стосуються стратегії розвитку ЗВО та ін.);

- *свобода дії у професійній діяльності* (впровадження нових ідей та розробок у професійну діяльність; свобода вибору методів і змісту навчального матеріалу; можливість самостійно розпочинати/завершувати певний (науковий) напрям професійної діяльності за власним вибором; участь у різноманітних дослідницьких та освітніх проектах; організація та залучення колег та студентів у дослідницькі проекти; організація в ЗВО спеціального навчання викладачів в сфері автономності та контролю діяльності тощо);

- *стимулювання автономності* (система морального/матеріального стимулювання професійної автономності викладача ЗВО; впровадження системи рейтингу та заснованої на цьому системи стимулювання: прозорість процесу оцінки діяльності педагогів та ін.).

До чинників *макрорівня* відносимо надання на законодавчому рівні автономії ЗВО та академічної свободи учасників освітнього процесу, відкритість освітньої системи ЗВО тощо.

Висновки. Діяльність сучасного викладача вимагає професійної автономності, яка відіграє важливу роль у розвитку освітнього середовища ЗВО. Проте, виникають проблеми щодо діагностичного інструментарію для дослідження професійної автономності викладачів вищої школи. Перспективами подальших досліджень є розробка опитувальника професійної автономності для викладачів вищої.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

М.С. Корольчук

*доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології
Київського національного торговельно-економічного університету*

В.М. Корольчук

*доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології
Київського національного торговельно-економічного університету*

Актуальність дослідження. Проблема адаптації особистості, її проявів під час входження в нову соціальну сферу стає однією з найважливіших не тільки в теоретичному аспекті, але й в практиці організаційної психології. Формування нових соціально-психологічних, економічних, екологічних відносин за сучасних умов життєдіяльності, організаційної культури і взаємин потребують знання чинників і механізмів адаптаційних процесів, психологічного забезпечення іноземних студентів в освітньо-професійному середовищі. Проблема адаптації до нових умов життєдіяльності іноземних студентів перебуває у центрі уваги багатьох дослідників.

Однак, процес їхньої адаптації розглядається фрагментарно, без виокремлення компонентів психологічного забезпечення впродовж усього періоду освітньо-професійної діяльності студентів.

Мета дослідження: здійснити аналіз психологічних умов і виокремити типи адаптації іноземних студентів до нового освітнього середовища.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Аналіз наукової літератури свідчить, що адаптація іноземних студентів в освітньо-професійний простір – це складний, динамічний процес, з детермінантами об'єктивних і суб'єктивних чинників, які можуть впливати на особистість як позитивно, так і негативно, що потребує психологічного забезпечення.